

Referat fra møte i Teknologirådet

Tid: 20. september 2018

Sted: Teknologirådets lokaler, Kongens gate 14, Oslo

Til stede:

Siri Hatlen, Marit Aursand, Morten Breivik, Odd Roger Enoksen, Helene Fladmark, Reid Hole, Reidun Høllesli, Håvard Haarstad, Damoun Nassehi, Cecilie Mauritzen, Anne Ingeborg Myhr, Christine Tørklep

Fraværende:

Karl-Christian Agerup, Andreas Thorsheim, Bent Sofus Tranøy

Fra sekretariatet:

Tore Tennøe, Renira Angeles, Adele Flakke Johannessen, Hilde Lovett, Åke Refsdal Moe, Joakim Valevatn, Ingvild Østraat

Vedtaksaker

V-sak 11.18 Godkjenning av innkalling og dagsorden

Innkalling og dagsorden ble godkjent

V-sak 12.18 Godkjenning av referat fra møte juni 2018

Referatet ble godkjent

V-sak 13.18 Forslag fra Kunnskapsdepartementet om endring i Forskningsrådets rolle og ansvar overfor Teknologirådet

Siri Hatlen og Tore Tennøe orienterte om en ny oversendelse fra NFD av et utkast til «kjøreregler» for forholdet mellom Forskningsrådet og Teknologirådet utarbeidet av KD. Sekretariatet hadde i samarbeid med rådsleder utarbeidet et utkast til svar, som ble behandlet i møtet.

Rådet besluttet at en ny versjon av brevet, med endringer i tråd med diskusjonen i møtet, skulle sendes på e-post til rådsmedlemmene for kommentar og godkjenning før endelig oversendelse fra rådsleder til NFD.

I brevet fremgår det:

Teknologirådet ble opprettet etter initiativ fra Stortinget. De foreslåtte «kjørereglene» vil etter rådets oppfatning både enkeltvis og i sum bryte med Teknologirådets vedtekter

og Stortingets intensjon om at Teknologirådet skal være et uavhengig organ. Eventuelle vedtektsendringer må behandles i Stortinget, ref. St.meld. nr. 10 (2001–2002).

Teknologirådet har i brev av 6. juni 2018 frarådet en løsning som innebærer at Teknologirådets sekretariat i praksis integreres i Forskningsrådets administrasjon.

Teknologirådets vurderinger og anbefalinger etter rådsmøte 20.09.:

Teknologirådets medlemmer ble oppnevnt av Kongen i statsråd 15. november 2016 for en periode på fire år. Teknologirådets nåværende vedtekter lå til grunn for oppnevningen, og som et viktig utgangspunkt for medlemmene som takket ja til å bruke sin tid på dette vervet. Siden oppnevningen for snart to år siden, har en betydelig del av rådets, og i særdeleshet rådsleders, tid og oppmerksomhet måttet være rettet mot den etter hvert mer og mer uavklarte situasjonen ift NFR og utøvelsen av deres pålagte tilsynsansvar.

Et enstemmig råd forventer en rask og endelig avklaring av fremtidig organisering og tilknytning for Teknologirådet. Den uavklarte situasjonen er i ferd med å skape unødvendig uklarhet om Teknologirådets uavhengighet ift viktige aktører. Rådet er videre meget bekymret for den slitasjen på sekretariatets leder og medarbeidere som er skapt av den uklarheten som er oppstått. Det er en risiko for at det kan bli krevende å ansette nøkkelpersonell til de ubesatte stillingene som rådet har.

Rådets entydige anbefaling er at Teknologirådet snarest formaliseres som frittstående statlig virksomhet med eget organisasjonsnummer. Dette vil etter rådets oppfatning ikke kreve endring i vedtektene eller gi økte administrative kostnader, og kan praktisk gjennomføres etter modell av lignende, uavhengige organer, som eksempelvis De nasjonale forskningsetiske komiteene.

Rådsmedlemmene er innstilt på å stille sine plasser til disposisjon dersom det vedtas en løsning der rådet og rådets sekretariat i praksis underlegges styring fra NFR i tråd med de foreslåtte «kjøreregler».

Rådsleder vil, på vegne av et samlet råd, be om et møte med politisk ledelse for en direkte dialog om rådets fremtid. Det vil komme en egen henvendelse angående dette.

V-sak 14.18 Nytt prosjekt: Teknologi og demokrati

Åke Refsdal Moe orienterte ut fra utsendt prosjektbeskrivelse, og fikk innspill fra rådsmedlemmene.

En velfungerende offentlighet er en forutsetning for demokratiet. I 1999 ble Grunnloven §100 foreslått endret fra å sikre 1814-begrepet «trykkefrihet» til dagens mer teknologinøytrale «ytringsfrihet». Siden den gang har teknologien gitt stor økning i muligheten for offentlige ytringer.

Skillet mellom private og offentlige ytringer, og mellom sannhet og løgn, er mer uklart enn før, og det er vanskelig å regulere ytringer på nettet. Det er spørsmål om dagens tenkning og lovgivning rundt ytringsfrihet er tilpasset den digitale tidsalderen. I USA er det tydelige tegn på at internett og sosiale medier gjennom økende persontilpassing, ekkokammereffekter og falske nyheter bidrar til en polarisering av samfunnsdebatten.

Målet med dette prosjektet er å vurdere hvordan en slik utvikling kan påvirke det norske demokratiet, og sette diskusjonen rundt digitalisering og demokrati inn i en norsk kontekst.

Prosjektet ble vedtatt startet opp. Sekretariatet kommer tilbake med mer informasjon rundt fremdrift, ekspertgruppe osv.

Drøftingssaker

D-sak 10.18 Forslag til nye prosjekter

Øvrige forslag til prosjekter fra juni-møtet ble diskutert med utgangspunkt i notater fra sekretariatet. Rådet konkluderte slik:

- Virtuell hverdag – umodent prosjekt, men rådet støtter videre utredning.
- Presisjonshavbruk – aktuelt og viktig, men prosjektfokus og Teknologirådets rolle må presiseres. Følge opp av sekretariatet.
- Smart transport og grønnere gods – vurderes på nytt våren 2019, i forlengelse av prosjekt om selvkjørende biler.
- Rørtransport – ikke aktuelt nå.

D-sak 11.18 Midtveisrapport: Livslang læring i Norge

Andre rapport fra prosjektet om livslang læring er underveis. Prosjektleder Renira Angeles tok opp nøkkelspørsmål til drøfting, og fikk en rekke innspill fra rådsmedlemmene.

Orienteringssaker

O-sak 08.18 Pågående prosjekter og formidling

Tore Tennø orienterte med utgangspunkt i statusrapporter. Viktigste sak i perioden var lanseringen av den nye rapporten om kunstig intelligens på Regjeringens teknologitoppmøte i Trondheim 3. september, hvor bl.a. statsministeren, næringsministeren og forskningsministeren deltok. Direktøren presenterte der et forslag til strategi for KI. Rapporten fikk omtale i et større oppslag i DN, og en lang rekke andre mediasaker, og det hadde allerede etter en uke kommet et tosifret antall henvendelser om å presentere rapporten.

O-sak 09.18 Nytt fra sekretariatet:

Tore Tennø orienterte om rekruttering av ny prosjektleder, EPTA-rapport om demokrati og nye teknologier, samt den økonomiske statusen for Teknologirådet.